

KANON OCH KULTURARV

Historia och samtid i Danmark och Sverige

REDAKTÖRER

LARS-ERIC JÖNSSON, ANNA WALLETTE

& JES WIENBERG

*Utgiven i samarbete med
Centrum för Danmarksstudier
vid Lunds universitet*

MAKADAM FÖRLAG
2008

Kanon och kulturarv

© Carsten Tage Nielsen 2008 www.makadambok.se

UPPHOVSRÄTTSSKYDDAT MATERIAL – EJ FÖR VIDARE SPRIDNING

MAKADAM FÖRLAG
GÖTEBORG · STOCKHOLM
WWW.MAKADAMBOK.SE

CENTRUM FÖR DANMARKSSTUDIER 19
SERIEREDAKTÖR HANNE SANDERS

*Tryckt med bidrag från
Stiftelsen Elisabeth Rausing's minnesfond
Åke Wibergs stiftelse
Ebbe Kocks stiftelse*

*Kopiering eller annat mångfaldigande
kräver förlagets särskilda tillstånd.*

© 2008 Centrum för Danmarksstudier, Makadam förlag
och respektive artikelförfattare
Omslagsbilder © Jes Wienberg 2007
Tryck Livonia Print, Riga 2008

ISBN 978-91-7061-050-9
ISSN 1651-775X

Kanon och kulturarv

© Carsten Tage Nielsen 2008 www.makadambok.se

UPPHOVS RÄTTSSKYDDAT MATERIAL – EJ FÖR VIDARE SPRIDNING

Innehåll

INLEDNING	7
LARS-ERIC JÖNSSON, ANNA WALLETTE, JES WIENBERG	
– M I N N E N –	
KANONISERING OG HISTORIEBRUG AF TRE DANSKE MINDEPARKER	16
INGE ADRIANSEN	
KANON, MINDESMÆRKER OG OLDTIDSFUND	36
JES WIENBERG	
INDUSTRISAMHÆLLETS OMVANDLING – NYA BILDER AV GAMLA PLATSER	50
ANNA STORM	
KULTURARV – INTEGRATION, LANDSKAB OG NATIONALE IDENTITETER	65
KELD BUCIEK	
MELLAN KANON, DIALOG OCH FOTBOLL – KULTURARVETS DEMOKRATISKA POTENTIAL	83
HÅKAN KARLSSON	
HISTORIEMEDVETANDE OCH BEVARANDE – ETT KULTURARV I SKILLINGARYD	98
CARL-JOHAN SVENSSON	
MUSIK SOM KULTURARV OCH KANON	121
STEFAN BOHMAN	
KOR I NATUREN? OM LANDSKAPETS VÅRD OCH VÄRDE I SVERIGE OCH AUSTRALIEN	137
KATARINA SALTZMAN	

– SKOLAN –

KANON – ET MIDDEL TIL AT OPNÅ
SAMLINGSKRAFT I SAMFUNDET? 149

KELD GRINDER-HANSEN

HISTORIEUNDERVISNINGEN I DEN DANSKE FOLKESKOLE
I ET UDDANNELSESHISTORISK PERSPEKTIV 166

CARSTEN TAGE NIELSEN

KULTURARV OCH MEDBORGERLIG BILDNING
I DEN SVENSKA GRUNDSKOLAN 184

PER ELIASSON

– POLITIKEN –

ETNISKA GRUPPER OCH REGIONER SOM MINNESPLATSER 201

LARS ELENIUS

KULTURARV I DET DANSK-TYSKE GRÆNSELAND
– NATIONALLIBERALISMENS LANGE
SKYGGER I EN CENTRALISTISK NATION 221

NIELS KAYSER NIELSEN

KULTURARV I ET KULTURTEORETISK PERSPEKTIV 247

ANNE KRESTINA POVLSÉN

MITT OCH ALLAS KULTURARV – POLITISK RISK OCH RESURS 262

LARS-ERIC JÖNSSON

ATT MEDVERKA TILL FÖRÄNDRING
– KULTURARV OCH DEMOKRATI 275

HELEN AVERY

EUROPA FØR, UNDER OG EFTER NATIONALSTATEN
– REFLEKSIONER OVER IDENTITETSPOLITIK OG -HISTORIE 290

CARSTEN PALUDAN-MÜLLER

OM REDAKTÖRERNA 319

OM FÖRFATTARNA 320

OM CENTRUM FÖR DANMARKSSTUDIER 324

Kanon och kulturarv

© Carsten Tage Nielsen 2008 www.makadambok.se

UPPHOVS RÄTTSSKYDDAT MATERIAL – EJ FÖR VIDARE SPRIDNING

HISTORIEUNDERVISNINGEN I DEN DANSKE FOLKESKOLE I ET UDDANNELSESHISTORISK PERSPEKTIV

Carsten Tage Nielsen

Folkeskolen har et hovedansvar for, at alle unge rustes til at begå sig i den globale verden. Det er vigtigt for at sikre, at Danmark fortsat er blandt de rigeste lande i verden og forbliver et samfund uden store skel.¹

Således skriver den danske regering i sit debatoplæg *Verdens bedste folkeskole – vision og strategi* fra august 2005. Det er den danske regerings ambition, at danske elever bliver blandt verdens bedste til læsning, regning, engelsk og naturfag. Det forventes med andre ord, at danske elever bringer Danmark i førertrøjen, når der bliver lavet internationale test og sammenligninger, således at landet ikke lider tab af prestige, og investorer ikke mister tillid til Danmark og dansk arbejdskrafts duelighed. Regeringen er ikke helt så optimistisk, når det gælder opfyldelsen af målet. Vejen bliver lang, for, som det siges, folkeskolen har i en årrække ikke lagt nok vægt på faglighed og resultater. Derfor skal »fagligheden« styrkes. Det gælder ikke kun for de »grundlæggende« fagområder, men også for »kulturbærende« fag som f.eks. historie:

I en mere og mere globaliseret verden er det afgørende, at alle danske børn har et solidt kendskab til historie og den danske kulturarv.²

Regeringen vil styrke fagligheden i historie gennem tre tiltag: flere timer i 4. og 5. klasse, prøve ved afslutningen af 9. klasse og indførelse af en historiekanon. Det vil sige et obligatorisk læringsindhold.

1. *Danmark i den Globale Økonomi: Verdens bedste folkeskole – vision og strategi*. Regeringens debatoplæg til møde i Globaliseringsrådet 18. og 19. august 2005. Se www.globalisering.dk (Møder i Globaliseringsrådet).

2. *Rapport fra Udvalget til styrkelse af historie i folkeskolen*, Undervisningsministeriet, juni 2006. Se www.uvm.dk (søg på historiekanon).

Undervisningsministeren nedsatte således i januar 2006 »Udvalg til styrkelse af historie i folkeskolen«, som bl.a. fik til opgave at komme med forslag til en historiekanon på 25–40 »væsentlige« historiske begivenheder eller forløb. Desuden udtryktes det i kommissoriet, at formålet med historieundervisningen skal være at »sikre eleverne sammenhængsforståelse og kronologisk overblik«. Samtidig afleveredes der en kritik til skolen og lærerne:

Det er regeringens opfattelse, at elever i folkeskolen ikke i tilstrækkelig grad er fortrolige med fortællinger fra Danmarks historie, og at de ikke har tilstrækkeligt kendskab til andre nationers historie.³

I juni 2006 kunne udvalget præsentere en kanon med 29 punkter.⁴ De vil få status af slutmål for faget og skal indgå i undervisningen i kronologisk rækkefølge fra de ældste tider i de mindste klasser til den nyeste tid i de ældste klasser. Der blev i udvalgets rapport ikke givet begrundelser for valget af de enkelte kanonpunkter, ligesom der ikke blev givet pædagogiske begrundelser for valget af metoden. Det har udvalget og dets medlemmer heller ikke gjort siden. Udvalget var ikke blevet bedt om at gøre det, ligesom det ikke var blevet bedt om at lave en analyse og evaluering af det eksisterende historiefag. Regeringen havde nemlig på forhånd besluttet fagets formål, karakteren af fagets læringsindhold og metoden, hvormed formålet skal indfries. Det er alt sammen led i regeringens bebudede globaliseringsstrategi. Med et nationalt læringsindhold (curriculum), med nationale test og med udarbejdelse af individuelle elevplaner skal den danske ungdom føres til tops i den internationale konkurrence. Det er i denne sammenhæng, jeg ser diskussionen om historiefaget i den danske folkeskole.

Offentliggørelsen af udvalgets rapport gav anledning til en voldsom, men kort debat i dagspressen. Fortalere og modstandere af en historiekanon fik mulighed for at luften holdninger og følelser, og udvalgets medlemmer fik mulighed for at argumentere for rapportens anbefalinger. Jeg skal ikke gå nærmere ind i debatten og dens positioner, men blot konstatere at debatten i højere grad handlede om kanon isoleret set end om den uddannelsespolitiske kontekst, den indgår i.⁵

Mit formål er her at diskutere, perspektivere og problematisere den forståelse af historiefaget, som kommer til udtryk i regeringens udmeldinger og i udvalgets rapport. Det vil jeg gøre historisk ved at trække nogle lange linier i forhold til den aktuelle

3. Ibid., s. 3.

4. Ibid., s. 19. Se også portalen www.emu.dk (Lærere i grundskolen/Fagene/Historie).

5. Vagn Oluf Nielsen behandler debatten kortfattet i »Forslag til ændringer i historieundervisningen i den danske folkeskole – tradition eller fornyelse?«, *Historieläraarnas förenings årsskrift 2007*, s. 63–74. Årsskriftet rummer en temasektion om historiekanon, hvor en række svenske historikere forholder sig til kanontanken.

situation. Til det formål har jeg gennemgået danske love, bekendtgørelser, cirkulærer, betænkninger, faghæfter mv., som vedrører den offentlige skoles formål og historieundervisningen i den offentlige skole. Tidsmæssigt strækker kildematerialet sig fra *Den danske Kirkeordinants* fra 1539 til den seneste bekendtgørelse vedrørende historie som prøvefag fra 5. juli 2007.⁶ I dette materiale er der stof til flere afhandlinger, så her vil jeg tillade mig en mere selektiv anvendelse af materialet. Jeg har delt artiklen op i tre dele: 1) historie på skoleskemaet, 2) formålet med faget historie samt 3) historiefagets faglighed og læringsindhold. Det er ikke muligt at holde de tre diskussioner helt adskilte. Artiklen afsluttes med en diskussion af kanontænkningen over for begrebet historiebevidsthed.

Udvalgsrapporten er et forarbejde, som skal indgå i en revision af fagets formål og fagbeskrivelse. Det sker som led i en generel tilpasning af alle skolens fag til et reformuleret formål for folkeskolen, som er en konsekvens af regeringens globaliseringsstrategi. I det nye formål lægges der især vægt på forberedelse til videre uddannelse og indførelse i dansk kultur og historie.⁷ Otte arbejdsgrupper er nedsat for at formulere nye faghæfter til *Fælles Mål II*, som skal træde i kraft 1. august 2009.⁸

Et faghæfte er en beskrivelse af faget og består af bindende og vejledende tekster. Fagformål, slutmål og trinmål er bindende tekster. Det vil sige, at ordlyden gælder for alle offentlige skoler i Danmark. De vejledende tekster består af en beskrivelse af udviklingen fra trinmål til slutmål og en læseplan (eksemplificering af undervisningens indhold). Alle offentlige skoler i Danmark skal udarbejde en undervisningsplan, som skal godkendes af kommunalbestyrelsen efter indstilling fra skolebestyrelsen. For de enkelte fag skal undervisningsplanen indeholde de bindende tekster og en lokal udmøntning af de vejledende tekster. Det decentrale princip har været gældende i dansk skolevæsen siden 1814. Lovgivningen fastsætter rammerne, som udfyldes lokalt. Faghæftet rummer desuden en undervisningsvejledning, som henvender sig til lærerne, og hvis formål det er at give dem inspiration til planlægningen og gennemførelsen af undervisningen. Den forklarer principper og begreber, giver eksempler på undervisningsforløb, metoder, aktiviteter og materialer. Det seneste faghæfte for historie – *Fælles Mål Faghæfte 4 Historie* fra 2004 – er en publikation på 98 sider.⁹

6. Danmarks Pædagogiske Bibliotek har en elektronisk samling af lovttekster fra middelalderen til nutiden. Den er ikke komplet og rummer heller ikke de ældre faghæfter (før 2002), men er et godt udgangspunkt for et studie. Se www.dpb.dpu.dk (Skolelove). Love mv. fra ca. 1985 og frem kan også findes i fuldtækt på www.retsinformation.dk.

7. *Bekendtgørelse af lov om folkeskolen*, Lovbekendtgørelse nr. 1195, 30. november 2006. Jf. § 1.

8. *Fælles Mål II – Arbejdsgrundlag*, Undervisningsministeriet, Afdelingen for grundskole og folkeoplysning, 21. juni 2007. Se www.uvm.dk (Pressemeddelelse, fredag den 17. august 2007).

9. Findes også i elektronisk form på www.faellesmaal.uvm.dk.

I forbindelse med *Fælles Mål II* ændres der ikke på forholdet mellem bindende og vejledende tekster. Det er ikke nødvendigt, siges det, fordi skolerne i praksis følger de vejledende tekster. Derfor kan revisionen ske uden lovændring:

Ministeren har ligeledes besluttet, at der stiles mod mindre, nødvendige ændringer af fagenes formål (formål, trin- og slutmål) med konsekvensændringer i de vejledende tekster: beskrivelse af udviklingen i undervisningen frem mod trin- og slutmål, læseplaner og undervisningsvejledning.¹⁰

Læg mærke til formuleringen »mindre, nødvendige ændringer«. Det er den problemstilling, jeg skal udforske i det følgende. Er indførelsen af en historiekanon i historieundervisningen udtryk for en mindre, nødvendig ændring?

Historie på skoleskemaet

Her skal jeg afklare tre forhold: 1) hvornår historie kom på skoleskemaet; 2) hvilket omfang og hvilken stilling faget har haft i forhold til skolens øvrige fagrække; samt 3) historiefagets status som prøvfag. Formålet er at indkredse fagets status over tid.

Man kan ikke tale om historie som et selvstændigt skolefag før 1899.¹¹ På universitetet i København blev historie også først etableret som et selvstændigt fag i 1883. Før 1883 var historie en del af det filologiske fagområde, og før 1849 havde det ingen fremtrædende betydning.¹² Uddannelseshistorisk er historie som fag altså knyttet til den demokratiske nationalstat. Men historie fandtes også i skolen før 1899.

I *Den danske Kirkeordinants* fra 1539 er der foruden en række forordninger om kirkelige forhold også forordninger vedrørende »børneskoler«. Det vil i praksis sige latinskoler i købstæderne. Forordningerne foreskriver ned i mindste detalje, hvad der skulle undervises i og hvornår. Derfor kan det med sikkerhed konstateres, at historie hverken var et selvstændigt fag, et emne eller et genstandsfelt i forbindelse med anden undervisning, f.eks. læsning. I latinskolen handlede det om læsning og skrivning på datidens internationale sprog – latin – og om gudsfrygt og det sande evangelium – katekismus, sang og kirkegang. Bemærk, at regning ikke hørte med til fagrækken. Det er først i Christian V's *Danske Lov* fra 1683, at der ud over latinskoler også tales om skrive- og regneskoler. Heller ikke med Frederik IV's oprettelse af de såkaldte rytterskoler ved

10. *Fælles Mål*, Faghæfte 4, Historie, 2004, s. 2.

11. *Lov om forskellige Forhold vedrørende Folkeskolen*, 24. marts 1899. Jf. § 10.

12. Jf. Harald Ilse og Kai Hørby, *Københavns Universitet 1479–1979 Historie*, bind X, København 1980, s. 397.

kronens rytterdistrikter i 1720 kom historie ind i fagrækken. Undervisningens indhold var Luthers lille katekismus og, hvis nogen begærede det, skrivning og regning.¹³

I 1789 nedsatte Christian VII en kommission, der skulle udarbejde og forelægge en plan for forandringer og forbedringer af skolevæsenet på landet og i byerne. Med reformarbejdet indførtes almueskolen med syvårig skolepligt, og historie kom ind i fagrækken sammen med fag som geografi og gymnastik. Det skete med tre love i 1814, som ordnede og regulerede skolevæsenet på landet, i byerne og i hovedstaden. På landet skulle der ved undervisningen i læsning benyttes bøger, som »kunne give Anledning til at danne Børnenes Sindelag, og som indeholde et kort Begreb om deres Fædrelands Historie og Geographie«. ¹⁴ Det samme skulle ske i almueskolerne i byerne.¹⁵ I købstædernes borgerlige realskoler for drenge fremtræder historie som et mere selvstændigt fagområde (en »lære-genstand«), hvor der skal undervises i verdenshistorie og fædrelandshistorie.¹⁶ Fagrækken i realskolen var bredere end i almueskolen. Når det gælder almue- og borgerskolevæsenet i København, tales der om »lærefag« og »timetabeller«. Historie og geografi skal læses sammen for drenge og piger på det mellemste trin (2. hovedklasse) og for piger på det øverste trin (3. hovedklasse). Drengene skal på det øverste trin undervises selvstændigt i verdenshistorie og fædrelandshistorie, medens det for pigerne var nok, at de blot fik et kort begreb om fædrelandshistorien.¹⁷ I almue-, borger- og realskolen var de primære discipliner religion, læsning, skrivning og regning. Det er imidlertid først i 1899, at historie bliver et selvstændigt fag for alle på land og i by.

Lovgivningen foreskriver, hvilke fag der skal læses og på hvilke klassetrin, medens timestfordelingen vedtages lokalt, eventuelt ud fra et vejledende normsæt. Lovgivningen sætter en øvre eller en nedre grænse for det samlede timetal. Det har været praksis siden 1814. I bilag 1 har jeg lavet en opgørelse over historiefagets timetal pr. uge fra 1814 til 2009 i den udstrækning, det kildemæssigt har kunnet lade sig gøre. I forhold til skolens fagrække har historie aldrig været blandt de grundlæggende eller primære discipliner. Faget har timemæssigt altid været et mindre fag, som ikke har fyldt meget på skoleskemaet. I forhold til situationen i 1993 vil der i 2009, når regeringens plan for styrkelse af historiefaget er gennemført, være tale om en reduktion pr. uge fra 405

13. *Instruction, hvorefter enhver Skolemester i Rytter-Districterne sig i det ham anbetroede Skolemesters Embede skal forholde*, 28. marts 1721.

14. *Anordning for Almue-Skolevæsenet paa Landet i Danmark*, 29. juli 1814. Jf. § 23.

15. *Anordning for Almue-Skolevæsenet i Kiøbstæderne i Danmark Kiøbenhavn undtagen*, 29. juli 1814. Jf. § 30.

16. *Ibid.*, § 74, punkt g.

17. *Reglement for Almue- og Borgerskolevæsenet i Kjøbenhavn*, 29. juli 1814. Jf. § 8.

minutter (9 enheder à 45 minutter) til 360 minutter (12 enheder à 30 minutter). Der er en stor modsætning mellem fagets faktiske timetal og så den betydning, faget tillægges, når det bliver sat i tale i faghæfter, fagdidaktisk litteratur og offentlig debat. For en god ordens skyld må det nævnes, at historie ikke blot er et fag på skemaet, men også kan være en dimension i den øvrige fagrække, f.eks. i dansk i form af litteraturhistorie.

Historie har ikke været et prøfefag, siden realeksamen blev afskaffet i 1975. Der har heller ikke siden 1975 været givet standpunktskarakterer eller årskarakterer i faget. På afgangsbeviset fra skolen er det blot blevet angivet, at eleven har modtaget undervisning i historie. Prøver i historie var fra begyndelsen af 1900-tallet og frem til 1975 alene knyttet til den eksamensgivende mellemskole og realskole. Historieundervisningen i grundskolen og den praktiske mellemskole var fri for prøver og karakterer. Prøven i historie i mellemskolen og realskolen var indtil 1958 obligatorisk. Prøveformen var mundtlig. Fra 1958 og frem til realskolens afskaffelse kunne faget udtrækkes som prøfefag. Prøven var ligeledes mundtlig.

Efter en periode på over 30 år bliver historie nu igen gjort til et prøfefag i forbindelse med afslutningen af 9. klasse. Prøven er ikke obligatorisk, men sker ved udtrækning mellem kristendomskundskab, historie og samfundsfag. Prøven blev i første omgang bestemt til at være skriftlig (juni 2006), siden blev det muligt at vælge mellem skriftlig eller mundtlig prøve (april 2007), og nu er man så landet på, at prøven skal være mundtlig (juli 2007). Eleverne skal prøves i deres viden om historie, deres kronologiske forståelse og i at analysere, fortolke og anvende kilder.¹⁸ I 8. og 9. klasse skal der gives standpunktskarakterer i historie, men desuden skal den enkelte elevs udbytte af undervisningen løbende evalueres fra 3. til 9. klasse i forhold til fagets trin- og slutmål. Resultatet af evalueringen skal mindst én gang om året nedfældes i en skriftlig elevplan, som også skal indeholde en beslutning om, hvordan der skal følges op på evalueringens resultater.¹⁹

Den evalueringskultur, som er ved at blive etableret i det danske skolevæsen, har, som det ses, ikke noget forbillede i den danske uddannelseshistorie, men ligner måske snarere elitesportens verden, hvor det gælder om at vinde gennem planlagt og kontrolleret træning.

18. *Bekendtgørelse om ændring af bekendtgørelse om formål, trin- og slutmål for folkeskolens fag og emner samt om folkeskolens afsluttende prøver (Fælles Mål mv.)*, Bekendtgørelse nr. 863, 5. juli 2007. Jf. bilag 1, afsnit II, punkt 10.

19. *Bekendtgørelse om Lov om folkeskolen*, Lovbekendtgørelse nr. 1195, 30. november 2006. Jf. § 13. Se endvidere Undervisningsministeriets hjemmeside www.uvm.dk (søg på elevplaner). Se også Evalueringsportalen: www.evaluering.uvm.dk.

Formålet med faget historie

Formålet med undervisningen er at give eleverne kronologisk overblik, styrke deres viden om og forståelse af historiske sammenhænge og øve dem i at bruge denne forståelse i deres hverdags- og samfundsliv.²⁰

I det nye forslag til formål for historiefaget i folkeskolen er *kronologisk overblik* og *sammenhængsforståelse* nøgleordene. Forslaget er ikke blevet til ud fra faglige, didaktiske eller pædagogiske undersøgelser og evalueringer af den hidtidige praksis, men ved en ministeriel beslutning givet i kommissoriet til udvalget. Udvalgets konklusioner og anbefalinger var mere eller mindre givet på forhånd. Det kan være en forklaring på, hvorfor rapporten har så forholdsvis få begrundelser for de konklusioner og anbefalinger, der gives. F.eks. bliver et så centralt begreb som sammenhængsforståelse ikke defineret. Sammenhængsforståelse har tilsyneladende ikke noget at gøre med processer, historiesyn eller historiske teorier. Derimod fremstår det, som om at sammenhænge opstår, når man læser punkterne i historiekanonens i kronologisk rækkefølge. Sammenhængsforståelse bliver således et svar på et *hvem, hvad, hvor, hvornår* frem for et svar på et *hvorfor*. Førstnævnte egner sig til evaluering i form af test (f.eks. multiple-choice-test), medens sidstnævnte mere er velegnet til evaluering i form af samtale og dialog.

Undervisningsministerens begrundelse for at ændre formålet er en »fornemmelse« af, at danske elever ikke er fortrolige nok med historie. Grundlaget for en sådan fornemmelse kan ikke være prøveresultater fra skolen, for her har der jo ikke været prøver i historie siden 1975. Derimod kan indtrykket være opstået gennem to meget medieomtalte happenings.²¹ Statskundskab ved Aarhus Universitet og dagbladet *Politiken* kom i henholdsvis 2004 og 2005 på den idé at teste nogle studerende/skoleelever i deres historiske paratviden. De opstillede begge en række spørgsmål af typen *hvem, hvad, hvor, hvornår*. Begge test viste det samme, nemlig at testpersonerne havde svært ved at aktivere fagets læringsindhold i den givne testsituation. Det blev imidlertid udlagt, som at danske skoleelever og studenter ikke ved nok, at de ikke lærer noget i skolen, og at de i værste fald er historieløse. Havde man valgt at samtale med testpersonerne i stedet for at teste dem i 'Trivial Pursuit', ville man være kommet frem til et andet resultat, og med det resultat ville man måske ikke kunne begrunde og legitimere en ændring af fagets formål.

20. Jf. *Rapport fra Udvalget til styrkelse af historie i folkeskolen*, s. 14.

21. »Paratviden: Studerende ved for lidt«, *Jyllandsposten*, 18.08.2004, 1. sektion, s. 1. Testen blev udført ved Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet og »Historietest: Hvor var det nu, Dannebrog faldt ned fra himlen?«, *Politiken*, 13.06.2005, 1. sektion, s. 2. Testen blev gennemført på en række folkeskoler på *Politikens* initiativ.

Fagets formål er blevet ændret flere gange i uddannelseshistorien, og det er sket for at tilpasse det til tidens politiske, ideologiske, pædagogiske eller videnskabelige strømninger. Hvert formål har for en tid været det rigtige, men er med tiden blevet utidsvarende. To gange er et forslag til nyt formål for faget ikke blevet realiseret. Det skete i 1933 og 1974. Det er også sket, at formålet har stået uændret i nye fagbeskrivelser. Det er sket i henholdsvis 1981/1984 og i 2002/2004. I bilag 2 har jeg lavet en oversigt over de centrale ministerielle tekster vedrørende historieundervisningen i den offentlige danske skole fra 1814 til 2008. Her er det mest relevant at se på overgangen fra det hidtidige formål, som har været gældende siden 1995, til det nye formål foreslået af Udvalget til styrkelse af historie i folkeskolen. I faghæftet fra 1995 siges det:

Formålet med undervisningen i historie er at styrke elevernes historiebevidsthed og identitet og øge deres lyst til og motivation for aktiv deltagelse i et demokratisk samfund. Det sker ved at fremme deres indsigt i, at mennesker er historieskabte såvel som historieskabende.²²

I det hidtidige formål er nøgleordene nogle helt andre end i det nye forslag til formål. I det hidtidige formål fremstår faget som et dannelsesfag (demokratisk dannelse) og som et metodisk orienteret fag (styrkelse af historiebevidstheden). Formålet rummer samtidig en begrundelse for den valgte tilgang til faget (aktiv deltagelse i et demokratisk samfund). En sådan findes ikke i den nye formulering. Her gives der ingen begrundelser for, hvorfor det er relevant, at eleverne skal oparbejde kronologisk overblik og sammenhængsforståelse. I det tidligere formål for folkeskolen stod der, at skolens undervisning og hele dagligliv må bygge på åndsfrihed, ligeværd og demokrati.²³ Det stod der i en erkendelse af, at man ikke kan forberede eleverne på medbestemmelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre, med mindre det sker med demokratiske midler og ad demokratisk vej. Det er dette forhold, begrebet historiebevidsthed som fagbegreb er begrundet i. At styrke elevernes historiebevidsthed og demokratiske dannelse indebærer, at undervisningen tager udgangspunkt i elevernes livsverden, men ikke forsøger at påtvinge dem nogen bestemt nutidsforståelse, fortidsfortolkning eller fremtidsforventning, men netop sætter dem i stand til at forstå egne og andres forståelser, fortolkninger og forventninger.²⁴ I det nye forslag

22. *Historie Faghæfte 4*, 1995, s. 9.

23. *Lov om folkeskolen*, Lov nr. 509, 30. juni 1993, jf. § 1.

24. Jf. *Historie Faghæfte 4*, s. 15ff. For en videre diskussion af begrebet historiebevidsthed i en uddannelsesmæssig sammenhæng, se Bernard Eric Jensen, »Om at skifte (fag)didaktisk paradigme – en eksemplarisk historie«, *Didaktik på kryds og tværs*, red. Karsten Schnack, København 2004, og Marianne Poulsen, »Historie – at forvalte samfundsmæssige erindringskulturer«, *Lærerruddannelsens didaktik*, red. Jens Christian Jacobsen & Bo

er eleverne skrevet ud af historien, i det hidtidige formål er de en del af historien. Det hænger fint sammen med den nye formulering af folkeskolens formål, hvor skolen blot skal være »præget af«, men ikke »bygge på« åndsfrihed, lighed og demokrati. Det nye fag fremstår i overvejende grad som et kundskabsfag (viden om).

Historiefagets faglighed og læringsindhold

Fagets formål er en indikation på den faglighed, der lægges i faget og skal lægges i faget. Når regeringen siger, at folkeskolen ikke har lagt nok vægt på faglighed og resultater, så må det være en bestemt faglighed og bestemte resultater, der sigtes til. Skolen har altid haft en faglighed – en måde at udøve fagene på ud fra et erklæret formål med de enkelte fag – men faglighederne har ændret sig over tid.²⁵

I en betænkning om skolebøger fra 1933 bliver historiefagets formål og indhold eftertrykkeligt kritiseret. Den faglige udvikling i videnskabsfaget og erfaringerne fra en verdenskrig fik det nationalromantiske paradigme, som formål og læringsindhold i *Det Sthyrskke Cirkulære* fra år 1900 repræsenterede, til at fremstå forældet og bagstræberisk, men engang havde en sådan ånd og et sådant perspektiv på tilværelsen været på bjerget. Nu skulle det ikke længere handle om at skabe »sund og kraftig Fantasi« og »varm og levende Følelse« for folk og fædreland, men derimod om at vække elevernes »historiske Interesse«. Sagnhistorie om Danmarks tilblivelse skulle i de yngste klasser skiftes ud med et »Overblik over, hvorledes Landets Befolkning gennem Tiderne har skaffet sig Føde, Klæder, Bolig, Lys og Varme, Redskaber og andre Livsfornödenheder og Hjælpe midler«. ²⁶ Dette er blot et enkelt historisk eksempel på samspillet mellem formål, faglighed og læringsindhold. Skolebogscommissionen brød sig ikke om den emotionelle begrundelse for faget, som gennemsyrede *Det Sthyrskke Cirkulære*, men forsøgte at formulere sig i mere saglige termer. Dens forslag til revision af undervisningen blev dog ikke implementeret. En ny verdenskrig kom imellem, og først i 1960 blev dens tanker om et mere sagligt (videnskabsorienteret) skolefag virkeliggjort i fagets nye formål og fagbeskrivelse i *Den Blå Betænkning*.

I kommissoriet til Udvalget til styrkelse af historie i folkeskolen (2006) blev udvalget bedt om at vurdere vægtningen af Danmarks historie i det gældende faghæfte. Udvalget vurderer i sin rapport, at vægtningen mellem det nationale og det internatio-

Steffensen, bind 1, Århus 2007.

25. Bernard Eric Jensen diskuterer kritisk anvendelsen af begreberne fag og faglighed i bogen *Fag og faglighed – et didaktisk morads*, København 2007.

26. *Betænkning vedrørende Revision af Skolebøger afgiven af det af Undervisningsministeriets under 8. august 1930 nedsatte Udvalg*, 1933, s. 102–103.

nale/globale er rimelig, men man ser gerne, at kulturmøder og samspillet mellem det nationale og det internationale/globale vægtes højere.²⁷ Påstanden om, at Danmarks historie skulle være underprioriteret i historieundervisningen, er altså uholdbar. Det er kendetegnende for historieundervisningens indhold siden 1814, at dansk historie altid har været det centrale genstandsfelt, og at det er her, hovedvægten i historieundervisningen har ligget. Som det begrundes i *Historie 1981*:

Da langt de fleste elever skal leve og virke i det danske samfund, må Danmarkshistorien spille en meget væsentlig rolle i undervisningen.²⁸

Når jeg fremhæver *Historie 1981* frem for andre undervisningsvejledninger, skyldes det, at netop denne undervisningsvejledning er blevet kritiseret for at være marxistisk.²⁹ At vægte dansk historie er med andre ord ikke forbundet med et bestemt politisk ståsted. Verdenshistorie var fra 1814 en del af historieundervisningen i hovedstadens almue- og borgerskoler og købstædernes realskoler. Verdenshistorie indgik også i grundskolens, mellemskolens og realskolens historieundervisning efter år 1900. Det er tankevækken- de, at der i alle fagbeskrivelser af historiefaget siden Skolebogskommissionens forslag i 1933 har været en grundlæggende enighed om, at dansk historie skal ses i sammen- hæng med andre landes og områders historie, ligesom det at forstå sin egen tid og dens samfundsproblemer i et historisk perspektiv er den dybere mening med historiefaget. Der er nuancer og forskellige betoning i formuleringerne, men grundtanken synes at være den samme. Vejene skilles, når det handler om, hvem der er myndig til at be- stemme, hvad der er vedkommende og relevant for eleverne. Siden 1975 har der i folke- skoleloven været en passus om, at valget af læringsindhold og metoder i videst muligt omfang skal ske i et samarbejde mellem læreren og eleverne.³⁰ Det hidtidige formål med faget er kongenialt hermed.

Alle fagbeskrivelser siden år 1900 har rummet mere eller mindre detaljerede forslag til, hvad undervisningen konkret kan indeholde. Det har altid været formuleret som eksempler i de vejledende læseplaner og undervisningsvejledninger. *Historie 1984* er nok en undtagelse. Her fremstår eksemplerne ikke som eksempler, men er formuleret som et narrativ under overskriften »Centrale kundskabsområder«.³¹ De bindende mål

27. Jf. *Rapport fra Udvalget til styrkelse af historie i folkeskolen*, s. 10. Vagn Oluf Nielsen påpeger, at udvalgets kanonpunkter ikke lever op til dette krav; Nielsen, »Forslag till ændringer«.

28. *Undervisningsvejledning for folkeskolen*, 1, Historie, 1981, s. 9.

29. Anders Holm Thomsen, »Skolemarxismens kulmination og debatten og faghæftet 'Historie 1981'«, *His- torisk Tidsskrift*, bind 106, hæfte 1, 2006, s. 134–167. Se endvidere Vagn Oluf Nielsens svar, »Skolemarxismens kulmination«, *Historisk Tidsskrift*, bind 106, hæfte 2, 2006, s. 676–679.

30. *Lov om folkeskolen*, 26. juni 1975, jf. § 16, stk. 4.

31. *Undervisningsvejledning for folkeskolen*, 1, Historie, 1984, s. 68–69.

har været formuleret i generelle vendinger, såsom at dansk historie skal stå centralt i undervisningen. Derimod har der aldrig været noget påbud om, at der f.eks. skal undervises i Den Westfalske Fred. Det bliver nu tilfældet, og skolebogsforlagene har ikke været sene i optrækket. Der er allerede kommet undervisningsbøger med de 29 punkter, som udvalget har udpeget, ligesom lærere kan hente idéer til kanonundervisning på Internettet.³² Det er imidlertid først fra 2008 med *Fælles Mål II*, at kanonen bliver obligatorisk. Om listen bliver på 29 punkter eller flere, om nogle skiftes ud og erstattes med andre, vides ikke, men noget kunne tyde på, at der er en vis beredvillighed til at implementere en obligatorisk kanon. Hvis de vejledende læseplaners forslag hidtil er blevet fulgt uden ændringer, er forskellen måske ikke så stor, men det er tankevækkende, at man tidligere gjorde en dyd ud af ikke at være foreskrivende. Selv midt i den nationale krisetid under den tyske besættelse af Danmark, slog man fast, at man ikke anså det for rigtigt at bestemme, hvordan rammerne skulle fyldes ud, men alene fandt det rigtigt at angive et slutmål.³³

Idéen om, at historie skal læses i kronologisk rækkefølge for at give mening, er ikke ny. Undervisningsvejledningen fra 1960 følger således en streng kronologisk ordning af stoffet fra 3. til 7. skoleår startende med Danmark i stenalderen og sluttende med FN's virke.³⁴ I cirkulæret fra år 1900 er der ikke en gennemgående kronologi fra 1. (1.–3. skoleår) til 3. trin (6.–7. skoleår), men på hvert trin starter man kronologisk forfra, dog hver gang på et højere niveau. I mellemskolen differentierede man mellem Danmarks historie og verdenshistorie. Danmarkshistorien skulle gennemgås i »sammenhængende Fremstilling«, medens verdenshistorie og Nordens historie skulle »læres fragmentarisk«. ³⁵ Med *Historie 1977* kom der et mere differentieret syn på, hvordan undervisningen kan organiseres. Undervisningsvejledningen gav mulighed for at indrette undervisningen efter et relativt kronologisk princip, hvor forløbene f.eks. er sammensat ud fra en tematisk synsvinkel. Man skulle dog, ligesom man hidtil havde skullet og siden hen har skullet, komme rundt i »hele« historien i løbet af skolegangen. Man har således aldrig kunnet nøjes med at høre om bronzealderen eller 2. verdenskrig, hvis det nu lige var lærerens favoritter.

32. F.eks. Henning Brinckmann & Thomas Meloni Rønn, *Historie – kilder til kanonen*, Odense 2007, og Jens Aage Poulsen, *Det historiske overblik*, København 2007, www.emu.dk/gsk/fag/his/historie-kanon/ og www.dethistoriskeoverblik.gyldendal.dk. Jens Aage Poulsen var et af medlemmerne i »Udvalget til styrkelse af historie i folkeskolen«.

33. *Bekendtgørelse om Maalet for Folkeskolens Undervisning*, Bekendtgørelse nr. 242, 24. maj 1941.

34. *Undervisningsvejledning for folkeskolen. Betænkning afgivet af det af Undervisningsministeriet under 1. september 1958 nedsatte læseplansudvalg*. Betænkning nr. 235, 1960, s. 118.

35. *Bekendtgørelse angaaende Undervisningen i Mellemskolen*, 1. juli 1904, jf. afsnit 5, Historie.

De såkaldte centrale kundskabs- og færdighedsområder var indtil 2002 slutmål. Med *Klare Mål* i 2002 blev der indført trinmål efter 4., 6. og 8. klasse, og efter 9. klasse med *Fælles Mål* i 2004. For tiden er der således ikke mindre end 96 forskellige målbeskrivelser at forholde sig til. Udvalget til styrkelse af historie i folkeskolen har stillet forslag til faglige mål efter 5., 7. og 9. klasse med i alt 26 målbeskrivelser. Hertil skal lægges de 29 kanonpunkter, som har status som slutmål. I alt 55 målbeskrivelser. I *Historie 1995* var der blot otte slutmål at forholde sig til.

Fagligheden i historieundervisningen har hidtil været styret af fagets formål. Nu kommer der en ny faktor ind i spillet, nemlig ønsket om at tilpasse alle fag til den moderne evalueringskulturs logik, selvom de ikke hører med til de primære discipliner, som i første omgang er dem, der er på spil i forhold til international komparation (PISA – Programme for International Student Assessment). Historiefaget må struktureres af elementer, som er tilgængelige for evaluering, og målbeskrivelserne må have en sådan karakter, at de lader sig evaluere ved test. Kronologisk overblik og kanon er skræddersyet hertil. Det er ikke bare udtryk for en borgerlig regerings national-konservative optik, men også udtryk for nogle mere grundlæggende forhold i tiden. Det bliver nok fremover sværere at komme uden om et obligatorisk læringsindhold i historiefaget.

Jeg har kritiseret Udvalget for styrkelse af historie i folkeskolen for ikke at begrunde deres valg af kanonpunkter. Det havde på en måde været det mest redelige. Havde udvalget imidlertid gjort det, ville de dermed også have angivet et autoritativt perspektiv på, hvordan de enkelte kanonpunkter kan/skal udmøntes i undervisningen. Det ville kunne fremstå som en yderligere styring af undervisningen. Styringen vil derimod komme igennem lærebøgenes og undervisningsvejledningens eksempler. Den enkelte lærer har nemlig ikke fået mere tid til at forberede sig til undervisningen, og da faget ikke hører til de primære discipliner, vil det heller ikke være her, læreren lægger sine fleste kræfter i fremtiden. Faget er med andre ord ikke blevet styrket, det er blevet dekonstrueret og konstrueret på ny. Det repræsenterer en ny form for faglighed kendetegnet ved kanon, kronologisk overblik og test.

Kanon versus historiebevidsthed

Når man betragter det nye fag fra et læringsperspektiv, så er det tvivlsomt, om regeringen, ministeren og hans udvalg opnår det, de gerne vil. Jeg tror ikke på kanon og test som drivkraft og motivation for læring. Det skaber snarere modstand og modvilje. Jeg tror ikke på den nye faglighed og identificerer mig ikke med den. Min begrundelse ligger bl.a. i følgende forhold:

Historisk bevidsthed er et personligt anliggende, og udgangspunktet for udviklingen af historisk bevidsthed skal søges i den enkeltes livshistorie. Det hænger sammen med, at begrebet bevidsthed ikke kan tænkes uden i sammenhæng med begrebet handling.³⁶

Det nye fag fjerner sig fra den demokratiske grundtanke, som ligger i begrebet om historiebevidsthed, hvor det meningsbærende er erkendelsen af egen og andres historicitet. Når historieundervisningen tager udgangspunkt i elevernes historiebevidsthed, handler det ikke om navlepilleri, men om at livshistorien og erfaringerne er koblingen mellem det enkelte individ og fællesskabet med andre.

Kanontænkningen er ikke blot et spørgsmål om valg af visse historiske begivenheder frem for andre eller om antallet af kanonpunkter på en liste. Det handler også om måden at tænke og udøve fag, faglighed og læring på. Det skal blive interessant at se, hvordan og i hvilken udstrækning man i det kommende faghæfte vil redegøre og argumentere for disse forhold. Kanontænkningen kan ikke ses isoleret fra den aktuelle kultur- og uddannelsespolitiske sammenhæng, den indgår i, ligesom den aktuelle politiske kultur i Danmark har betydning for tolkningen af kanonfænomenet. Det er betegnende, når »Udvalget for styrkelse af historie i folkeskolen« undgår enhver form for erindrings- og identitetspolitisk diskussion. Hvad end årsagen er, er tavsheden bekymrende, for demokrati næres ikke ved tavshed, men gennem dialog. Udvalget bidrager således ikke positivt til en afklaring af, hvad en demokratisk historiebrug vil sige. I udvalgsrapporten hedder det:

Kanon tager højde for, at samfundets forskellige politiske og kulturelle grupperinger kan opleve, at listen over kanonpunkter også repræsenterer deres historie.³⁷

Udvalget redegør ikke nærmere for, hvad det forstår ved »forskellige politiske og kulturelle grupperinger«. Måske er det arbejdere (jf. kanonpunktet Slaget på Fælleden) og kvinder (jf. kanonpunktet Kvinders valgret), der sigtes til.³⁸ Når jeg studerer kanonlisten, oplever jeg ikke, at min historie er repræsenteret, og jeg er ret overbevist om, at det er de færreste, der kan identificere sig med punkterne på listen og sige: »Se, det er min historie; se, det er vores historie«. Et sådant krav vil ingen kanon kunne indfri. Kanonpunkterne repræsenterer ingens historie. De er blot en række abstrakte punkter,

36. Sven Sødring Jensen, *Historie og fiktion. Historiske børneromaner i undervisningen*, København 1990, s. 20. Marianne Poulsen skriver om elevers forhold til historie i afhandlingen *Historiebevidstheder – elever i 1990'ernes folkeskole og gymnasium*, Frederiksberg 1999.

37. Jf. *Rapport fra Udvalget til styrkelse af historie i folkeskolen*, s. 18.

38. *Ibid.*, s. 19.

som et udvalg af politisk udpegede fagfolk har udpeget som »væsentlige« uden at give nogen begrundelser herfor.

I kanontænkningen ligger der implicit en forståelse af eleverne som historie- og kulturløse (tomme kar), der skal bibringes (en bestemt) historie og kultur via kanon. I tænkningen omkring begrebet historiebevidsthed er det en præmis, at alle har en historie, fordi vi som mennesker har en bevidsthed om et før, et nu og et efter. Det er den erfaring, vi som mennesker handler på baggrund af:

Det historieløse menneske er således det menneske, som er frataget sine muligheder for at være historie.³⁹

En debat om, hvad en demokratisk erindringskultur og historiebrug vil sige, kunne passende tage udgangspunkt i det ovenstående citat, som stammer fra historiedidaktikeren Sven Sødring Jensen.

Det utiltalende ved kanontænkningen er, at den vil bestemme på andres vegne. Det handler ikke om historie versus ingen historie eller om faglighed over for ingen faglighed, men om at sætte mennesker i stand til at være historie på en kvalificeret måde. Det er min overbevisning, at det bedst gøres gennem en dialogbaseret undervisning, som tager elevernes egne historier og historiebevidstheder alvorligt. Det kan godt være, at man i en sådan undervisning vil komme ind på nogle af de 29 kanonpunkter, men man gør det i så fald, fordi det giver mening i sammenhængen, og ikke fordi det er noget, man bare skal, fordi nogen har bestemt det for én. Som jeg har vist i denne artikel, er kanontænkningen udtryk for en autoritær tankegang, som strider mod den offentlige skolens demokratiske formål. Der er ikke tale om at vende tilbage til den gamle skole, for aldrig før i skolens historie har centralmagten så detaljeret bestemt, hvad der skal undervises i. Derfor er der ikke tale om »mindre nødvendige justeringer«, men om en radikal anderledes måde at tænke og praktisere historie på i den offentlige skole i Danmark. Næste trin for regeringen bliver at få tilpasset lærere og kommende lærere til den ny virkelighed. Der vil dog komme en tid, hvor kanon, kronologisk overblik og nationale test vil forekomme gammeldags og utidssvarende.

39. Sødring Jensen, *Historie og fiktion*, s. 22.

Summary

History teaching in Danish compulsory school from the perspective of the history of education

The introduction of a historical canon and national tests is described by the Danish government as “minor necessary changes”. The article investigates that statement by applying a historical perspective in relation to the status of the subject of history, its purpose, its disciplinarity, and the content of the tuition. There is in fact a radically new way of thinking about and practising subjects, disciplinarity and learning. The canon mentality is a breach with Danish school tradition, in which the exact content of tuition has been determined locally since 1814. It is a didactic showdown with the concept of historical awareness, in which the aim has been democratic education through insight into one’s own and other people’s historicity, with tuition proceeding from the pupils’ history and awareness of history. In the new subject of history the key concept is chronology and the pupils are regarded as empty vessels that have to be filled with a national history and culture.

Referencer

Litteratur

- Brinckmann, Henning & Rønn, Thomas Meloni, *Historie – kilder til kanonen*, Geografforlaget, Odense 2007
- Holm Thomsen, Anders, »Skolemarxismens kulmination og debatten og faghæftet ’Historie 1981’«, *Historisk Tidsskrift*, bind 106, hæfte 1, 2006
- Ilsøe, Harald & Hørby, Kai, *Københavns Universitet 1479–1979 Historie*, Københavns Universitet, København 1980
- Jensen, Bernard Eric, »Om at skifte (fag)didaktisk paradigme – en eksemplarisk historie«, *Didaktik på kryds og tværs*, red. Karsten Schnack, DPU, København 2004
- Jensen, Bernard Eric, *Fag og faglighed – et didaktisk morads*, DPU, København 2007
- Nielsen, Vagn Oluf, »Forslag til ændringer i historieundervisningen i den danske folkeskole – tradition eller fornyelse?«, *Historieläraarnas förenings årsskrift*, 2007
- Nielsen, Vagn Oluf, »Skolemarxismens kulmination«, *Historisk Tidsskrift*, bind 106, hæfte 2, 2006
- Poulsen, Jens Aage, *Det historiske overblik*, Gyldendal, København 2007
- Poulsen, Marianne, »Historie – at forvalte samfundsmæssige erindringskulturer«, *Læreruddannelsens didaktik*, red. Jens Christian Jacobsen & Bo Steffensen, bind 1, Klim, Århus 2007

Historieundervisningen i den danske folkeskole i et uddannelseshistorisk perspektiv

Poulsen, Marianne, *Historiebevidstheder – elever i 1990'ernes folkeskole og gymnasium*, Roskilde Universitetsforlag, Frederiksberg 1999

Sødring Jensen, Sven, *Historie og fiktion. Historiske børneromaner i undervisningen*, Danmarks Lærershøjskole, København 1990

Avisartikler

»Historietest: Hvor var det nu, Dannebrog faldt ned fra himlen?«, *Politiken*, 13. juni 2005

»Paratviden: Studerende ved for lidt«, *Jyllands-Posten*, 18. august 2004

Ministerielle dokumenter

Anordning for Almue-Skolevæsenet i Kiøbstæderne i Danmark Kiøbenhavn undtagen, 29. juli 1814

Anordning for Almue-Skolevæsenet paa Landet i Danmark, 29. juli 1814

Bekendtgørelse af lov om folkeskolen, Lovbekendtgørelse nr. 1195, 30. november 2006

Bekendtgørelse angaaende Undervisningen i Mellemskolen, 1. juli 1904

Bekendtgørelse om Maalet for Folkeskolens Undervisning, Bekendtgørelse nr. 242, 24. maj 1941

Bekendtgørelse om ændring af bekendtgørelse om formål, trin- og slutmål for folkeskolens fag og emner samt om folkeskolens afsluttende prøver (Fælles Mål mv.), Bekendtgørelse nr. 863, 5. juli 2007

Betænkning vedrørende Revision af Skolebøger afgiven af det af Undervisningsministeriets under 8. august 1930 nedsatte Udvalg, København 1933

Danmark i den Globale Økonomi: Verdens bedste folkeskole – vision og strategi, København 2005

Fælles Mål II – Arbejdsgrundlag, København 2007

Fælles Mål, Faghæfte 4, Historie, København 2004

Historie Faghæfte 4, København 1995

Instruction, hvorefter enhver Skolemester i Rytter-Districterne sig i det ham anbetroede Skolemeisters Embede skal forholde, 28. marts 1721

Lov om folkeskolen, 26. juni 1975

Lov om folkeskolen, Lov nr. 509, 30. juni 1993

Lov om forskellige Forhold vedrørende Folkeskolen, 24. marts 1899

Rapport fra Udvalget til styrkelse af historie i folkeskolen, København 2006

Reglement for Almue- og Borgerskolevæsenet i Kjøbenhavn, 29. juli 1814

Undervisningsvejledning for folkeskolen, 1, Historie, København 1981

Undervisningsvejledning for folkeskolen, 1, Historie, København 1984

Undervisningsvejledning for folkeskolen. Betænkning afgivet af det af Undervisningsministeriet under 1. september 1958 nedsatte læseplansudvalg. Betænkning nr. 235, 1960

Bilag 1: Historiefagets placering i den offentlige danske skole

År	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	Timer/Uge	Område
1814				+	+	+	+					Almue- og Borgerskoler i København ¹
1899/1900	2	2	2	2	2	3	3				> 18–24	Skoler i købstæderne ²
1899/1900	2	2	2	3	3	3	3				> 18	Skoler på landet ³
1903/1904						3	2	3	2		< 30	Mellemskolen ⁴
1903/1906										2	< 30	Realskolen ⁵
1937/1943			2	2							27–30	Grundskolen ⁶
1937/1943					2	2	2	2			30–36	Den Eksamensfri Mellemskole ⁷
1958/1960			1	1	2	2	2				18–33	Hovedskolen ⁸
1958/1960								2	2	3	34	Realafdelingen ⁹
1975/1976			1	1	1	2	2	v	v	v	18–30	Folkeskolen ¹⁰
1979/1984			1	1	1	2	2	2	2	v	18–34	Folkeskolen ¹¹
1993			1	1	1	2	2	2			> 22–28	Folkeskolen ¹²
2005/2006			1	1	1	2	2	2	1			Folkeskolen ¹³
Fra 2008			1	2	1	2	2	2	1			Folkeskolen ¹⁴
Fra 2009			1	2	2	2	2	2	1			Folkeskolen ¹⁵

År: udstedelsesår for lov/år for kilde til timetal.

+: skolefag på pågældende trin, vejledende timetal ukendt.

2 (eller andet tal): vejledende antal timer/lektioner pr. uge.

v: faget er valgfag på det pågældende trin.

Timer/Uge: > minimum, < maksimum, interval over de pågældende skoleår, typisk færre timer i de første skoleår og flere i de senere skoleår.

1. Reglement for Almue- og Borgerskolevæsenet i København, 29. juli 1814.

2. Lov om forskellige Forhold vedrørende Folkeskolen, 24. marts 1899 og Cirkulære til samtlige Skoledirektioner uden for København ang. Undervisningen i de enkelte Skolefag paa Grundlag af Loven af 24de marts 1899, 6. april 1900 (Det Sthyrske Cirkulære).

3. Ibid. Historie er samlest med anskuelserundervisning, geografi og naturkundskab. På første trin (1.–3. skoleår) kan det samlede timetal variere mellem to og seks lektioner.

4. Lov om højere Almenskoler m.m., 24. april 1903 og Cirkulære i Anledning af kgl. Anordning af 26. Maj 1904 angaaende Undervisningen i Mellemskolen, 31. maj 1904.

5. Lov om højere Almenskoler m.m., 24. april 1903 og Ministerielt Cirkulære angaaende Undervisningen i Realklassen med Udkast til Anordning om Realeksamen, 19. november 1906. Der er otte timer til fordeling mellem historie, naturlære, geografi og naturhistorie (såkaldte afsnitsfag).

6. Lov om folkeskolen, 18. maj 1937, Undervisningsvejledning for Den eksamensfri Folkeskole udarbejdet af det af Undervisningsministeriet under 27. juni 1941 nedsatte udvalg, 1943, s. 11–12. Tallene vedrører den købstadordnede skole.

7. Ibid.

8. Lov om folkeskolen, lov nr. 220, 18. juni 1958 og Undervisningsvejledning for folkeskolen, Betænkning nr. 253, 1960 (Den blå Betænkning).

9. Ibid.

10. Lov om folkeskolen, 26. juni 1975 og Undervisningsplan, Københavns Kommunale Skolevæsen, 1976. I 3.–5. klasse kan historieundervisningen enten læses separat eller samlæses med biologi og geografi (ikke-fagdelt undervisning). Tilsammen har de tre fag tre timer om ugen.

11. Lov om ændring af lov om folkeskolen, Lov nr. 219, 23. maj 1979 og Undervisningsvejledning for folkeskolen, 1. Historie, 1984.

12. Lov om folkeskolen, Lov nr. 509, 30. juni 1993. Jeg antager, at timetallet er uændret, da jeg ikke har kunnet finde oplysninger om ændrede timetal.

13. Bekendtgørelse om Lov om folkeskolen, Lovbekendtgørelse nr. 393, 26. maj 2005, Bekendtgørelse om undervisningstimetallet i folkeskolen for skoleårene 2006/07–2010/11 samt efterfølgende skoleår, Bekendtgørelse nr. 1131, 15. november 2006 og Revideret vejledning om undervisningstimetallet i folkeskolen, Undervisningsministeriet, maj 2006. Fra august 2003 opgør Undervisningsministeriet de vejlejede timetal i klokketimer. Omregningsfaktoren fra lektioner til klokketimer er: (ugentligt timetal x 40 x 45) / 60 = nyt årligt timetal. En lektion bliver lig 30 minutter og to lektioner lig 60 minutter. En lektion var tidligere på 45 minutter. På årsbasis går historie fra 300 timer i 2006 til 360 timer i 2009. Det samlede timetal pr. år er 7.350 timer i 2006 og 7.470 i 2009. Historie udgør således 4,0 % af skoletiden i 2006 og vil i 2009 udgøre 4,8 %.

14. Ibid.

15. Ibid.

Historieundervisningen i den danske folkeskole i et uddannelseshistorisk perspektiv

Bilag 2: Centrale ministerielle tekster vedrørende historieundervisningen i den offentlige danske skole

År	Titel
1814	<i>Reglement for Almue- og Borgerskolevæsenet i København</i>
1814	<i>Anordning for Almue-Skolevæsenet i Kiøbstæderne i Danmark. Kiøbenhavn undtagen</i>
1814	<i>Anordning for Almue-Skolevæsenet paa Landet i Danmark</i>
1900	<i>Cirkulære til samtlige Skoledirektioner uden for København ang. Undervisningen i de enkelte Skolefag paa Grundlag af Loven af 24de marts 1899 (Det Sthyrske Cirkulære)</i>
1904	<i>Ministeriel Bekendtgørelse angaaende Undervisningen i Mellemskolen</i>
1906	<i>Ministeriel Cirkulære angaaende Undervisningen i Realklassen med Udkast til Anordning om Realeksamen</i>
1933	<i>Betænkning vedrørende Revision af Skolebøger afgivet af det af Undervisningsministeriets under 8. august 1930 nedsatte Udvalg</i>
1936	<i>Den Praktiske Mellemskole. Betænkning vedrørende Læseplaner m.v. for den udvidede Folkeskole afgivet af det af Undervisningsministeriet under 23. maj 1933 nedsatte Udvalg (Den røde Betænkning)</i>
1941	<i>Bekendtgørelse om Maalet for Folkeskolens Undervisning, Bekendtgørelse nr. 242</i>
1943	<i>Undervisningsvejledning for Den eksamensfri Folkeskole udarbejdet af det af Undervisningsministeriet under 27. juni 1941 nedsatte Udvalg (Den gule Betænkning)</i>
1960	<i>Undervisningsvejledning for folkeskolen. Betænkning afgivet af det af Undervisningsministeriet under 1. september 1958 nedsatte læseplansudvalg. Betænkning nr. 253 (Den blå Betænkning)</i>
1974	<i>Undervisningsvejledning for folkeskolen, 5, Historie, Udkast</i>
1977	<i>Undervisningsvejledning for folkeskolen, 4, Historie</i>
1981	<i>Undervisningsvejledning for folkeskolen, 1, Historie</i>
1984	<i>Undervisningsvejledning for folkeskolen, 1, Historie</i>
1994	<i>Historie. Kvalitet i uddannelse og undervisning. Undervisningen i historie i det danske uddannelsessystem. En beskrivelse og vurdering af mål og indhold</i>
1995	<i>Historie, Faghæfte 4</i>
2002	<i>Klare Mål, Faghæfte 4, Historie</i>
2004	<i>Fælles Mål, Faghæfte 4, Historie</i>
2006	<i>Rapport fra Udvalget til styrkelse af historie i folkeskolen</i>
2008	<i>Fælles Mål II</i>